

Diptih – Portugalska, gvaš, 2001
Alenka Kandušer, likovna skupina Želve

Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje

Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje
April 2019

Mentor in znanje št. 1/2019

Ob rob posveta Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje
Starejši, učenje, umetnost

Dober dan, drage mentorice, dragi mentorji!

Danes bomo govorili o

družbeno angažiranem umetniškem ustvarjanju starejših.

Zakaj in čemu umetnost? Umetnost je **dostojanstvo** in je **svoboda**.

Po upokojitvi družba "ljudem, ki se starajo", **odvzame dostojanstvo**, saj jih omejuje, da bi se izrazili, denimo z delom (mnogi delajo na skrivaj, opravljajo neplačano delo, da le lahko delajo, kajti delo je veliko več kot plačilo!). Starejši študenti v svojem statusu upokojenca cenijo predvsem **svobodo**. Svoboda je njihova vrednota in to svobodo umetniško ustvarjanje daje. Spominjam se nekega našega študenta, ki se je tako zelo hotel naužiti umetniške svobode, da je slikal dobro, vse boljše in vse hitreje. Nazadnje je slikal tako dobro in s takim zanosom, da je spraznil družinsko hišo in je, namesto umetniških slik formalno izobraženih slikarjev, obesil na stene svoje slike, narejene z neformalno pridobljenim znanjem. Da bi jih gledal in da bi dobil odziv obiskovalcev.

Ni pomembno le to, da ustvarjamo, pomembni so stiki z ljudmi, ki naše delo opazijo, cenijo ali celo grajajo. Vseeno. Pomemben je odziv, da vemo, da obstajamo. **Odziv najbolj dosežemo z družbeno angažiranim ustvarjanjem.**

V umetnosti človek odkriva jezik, ki ga še ne pozna (Andre Malraux) in v tem iskanju izraza, v ustvarjanju in doživljanju umetnosti je svoboden. Samo pomislite na film, ki ga razume vsak na svoj način, ali na sliko v muzeju! Umetnost prinaša svobodo obema, ustvarjalcu in tistemu, ki jo uživa. Razvija sočutje, moralo, prinaša znanje, čustva. Samo pomislite, kako nas včasih neka slika očara, koliko čustev budi, veselja ali odpora. Ste se morda kdaj zalotili, da sočustvujete s portretirancem? Umetnost namreč razvija zmožnost življenja, "umetniška izkušnja pa ima svoj vzgojno izobraževalni namen", pravi dr. Robi Kroflič. Umetnost nagovori naše znanje in umetnostne preference, naša estetska sodila, ki so se nam oblikovala izkustveno, skozi življenje, trdi dr. Rajka Bračun Sova.

Narediti vazico in jo odnesti domov je lepo, vse kaj drugega pa je pripraviti razstavo, se z umetnostjo zavzeti za neko žgoče družbeno vprašanje (Lučka Šičarov), denimo, s keramiko izraziti podporo beguncem, se postaviti nečemu po robu, izraziti svoje mnenje. Takrat se starejši študenti spremenimo v aktiviste, sociologe, etnografe itd.

V projektu CINAGE - evropski film za dejavno staranje smo preučevali vprašanje dejavnega staranja, gradili svoja mnenja, oblikovali stališča, se učili filmske govornice in produkcije igranega filma. Starejši študenti so naredili filme o sebi, prav lahko pa bi naredili filme o drugih družbenih skupinah, ki potrebujejo podporo, katerih glas se mora slišati.

Da bi bili družbeno angažirani umetniki, moramo:

Izbrati temo o starejših ali drugih obrobnih družbenih skupinah; treba je paziti na **izvedbo** - izbrati skupinske metode, ki študente povežejo v skupnost. **Proces** skupnega ustvarjanja je pomembnejši od rezultatov. Ustvarjati in prikazati dosežke je potrebno na **izbranih javnih mestih**, kjer pride do spontanega dialoga, kjer se spontano odpirajo možnosti, kjer ustvarjalci pridejo v stik z drugimi. Ustvarjati za zidovi predavalnice je vredno, a ni družbeno angažirano. Če starejši študenti ustvarjajo na ulici, recimo kot poulični umetniki, če imajo svoj festival znanja in kulture, če imajo javno razstavo in podprejo sebe, druge družbeno depriviligirane skupine, če izrazijo svoje mnenje, postanejo aktivisti, tedaj govorimo o družbeno angažirani umetnosti.

Bi poskusili?